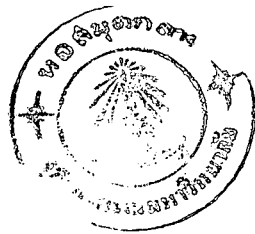

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรในอุดมคติ
ของสตรีที่สมรสแล้วในชนบทประเทศไทย

นางสาวระจิตตา ณ พัทลุง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๔

002527

i 17082407

FACTORS INFLUENCING THE NUMBER OF CHILDREN
DESIRED BY MARRIED WOMAN IN RURAL THAILAND

Miss Rachitta Na Pattalung

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Sociology)
Department of Social Studies
Graduate School
Chulalongkorn University
1971

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระศักดิ์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระศักดิ์ ประธานกรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระศักดิ์ กรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระศักดิ์ กรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระศักดิ์ กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

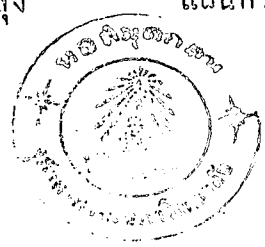
ศาสตราจารย์ ธีระศักดิ์ ทอมลินสัน

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีที่
สมรสแล้ว ในชนบทประเทศไทย

ชื่อ   นางสาวระจิตตา ณ พัทลุง   แผนกวิชาสังคม

ปีการศึกษา   ๒๕๑๓

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรี
ไทยในชนบท โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของจำนวนบุตรที่สตรีในภาวะเจริญพันธุ์
ต้องการเมื่อแรกสมรส ซึ่งสตรีเหล่านี้มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมระดับต่าง ๆ และ
ปัจจัยซึ่งน่าจะจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดจำนวนบุตรโดยมีสมมติฐานว่า

"จำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีซึ่งอยู่ ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและ
สังคมสูงกว่่าจะมีจำนวนน้อยกว่า"

ข้อมูลที่ ใช้ในการศึกษาคือ ข้อมูลจากการ วิจัยของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะ
ยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรในประเทศในส่วน
ที่เป็นการวิจัยในเขตชนบท ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยนิสิตทั้งใน
ชั้นปริญญาตรีและมหาบัณฑิต ซึ่งได้ผ่านการอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจการสัมภาษณ์
หัวหน้าครัวเรือนและภริยา และสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างอายุไม่
เกิน ๖๐ ปี ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับจำนวนบุตรใน
อุดมคติโดยวิธีวิธีการทางสถิติวิเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า จำนวนบุตรที่มีอยู่เป็นปัจจัยด้านประชากรที่สำคัญที่
สุดที่มีผลต่อจำนวนบุตรในอุดมคติ โดยที่จำนวนบุตรในอุดมคติจะเพิ่มขึ้นพร้อมกับการ
เพิ่มขึ้นของจำนวนบุตรที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สตรีที่มีบุตรตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป

ปัจจัยทางค่าประชากรที่สำคัญอีกประการคือ อายุของสตรีขณะทำการสัมภาษณ์ ยิ่งสตรีที่อายุสูงขึ้นเท่าไร จำนวนบุตรในอุคมคติก็จะเพิ่มขึ้นมากเท่านั้นด้วย ส่วนปัจจัยประชากรอื่น ๆ ได้แก่ อายุแรกสมรสและจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ของภริยา ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรในอุคมคติด้วย

ปัจจัยด้านสังคม ปรากฏว่าการศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรในอุคมคติกวาคือ สตรีที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปีที่ ๔ ขึ้นไปมีจำนวนบุตรในอุคมคติน้อยกว่าสตรีที่ไม่เคยได้รับการศึกษาซึ่งผลการศึกษานับสนับสนุนข้อสมมุติฐานว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีจำนวนบุตรในอุคมคติน้อยกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีที่ออกทำงานนอกบ้านจะมีจำนวนบุตรในอุคมคติน้อยกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงาน ส่วนการติดต่อกับโลกภายนอกก็ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรในอุคมคติ

ผลการศึกษายปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าสตรีที่อยู่ในครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า มีจำนวนบุตรในอุคมคติน้อยกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า สำหรับอาชีพของสามีนั้นไม่มีผลต่อจำนวนบุตรในอุคมคติ

ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่สำคัญ ได้แก่จำนวนบุตรในอุคมคติของสามีซึ่งถามจากภริยา ปรากฏว่า จำนวนบุตรในอุคมคติของสตรีจะเพิ่มขึ้นเมื่อสามีมีจำนวนบุตรในอุคมคติสูงขึ้น

สรุปผลที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้ก็คือ จำนวนบุตรในอุคมคติเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของบุตรที่มีชีวิตอยู่ สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงมีจำนวนบุตรในอุคมคติน้อย สตรีที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีจำนวนบุตรในอุคมคติมากกว่าสตรีที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และจำนวนบุตรในอุคมคติของสตรีเพิ่มขึ้นเมื่อจำนวนบุตรในอุคมคติของสามีสูงขึ้น

Thesis Title   Factors Influencing the Number of Children
                                    Desired by Married Woman in Rural Thailand

Name   Miss Rachitta Na Pattalung
                                    Department Social Studies

Academic Year   1970

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the ideal number of children of Thai women in rural Thailand. Analysis was done by comparing Thai women of various economic and social strata and factors affecting their ideal number of children. The hypothesis is:

"Women of high economic and social status usually have a small ideal number of children."

Data were collected by the National Longitudinal Survey of Social, Economic and Demographic Change in Thailand. Chulalongkorn University, April-May, 1969. The sample is a stratified selection of 1:2000 of all households in rural areas. The method used in collecting data was to administer questionnaires to heads of households and their wives, and also every ever-married woman in the family. The study emphasizes relationships between various factors and the ideal number of children.

It was found in this study that the ideal number of children was affected by demographic, social, economic and psychological factors. The demographic factor that most strongly affected ideal number of children was number of children now living. It was found that the ideal number of children increased with the increase in the number of children now living. It was also found that the older the women, the greater the ideal number of children they wanted. Age at first marriage and number of pregnancies also significantly affected the ideal number of children.

Concerning social factors, it was found that there was a close relationship between level of education and the women's ideal number of children, for the ideal number of children was less among women who have primary education than among those who were illiterate. Women who work outside the household wanted a small number of children. Moreover, the husband's contact with the outside world also affected the ideal number.

The economic factor that mostly strongly affected ideal number of children was family wealth. Size of ideal number of children increased with the increase of family wealth. It was found that the husband's occupation did not relate to ideal number of children.

The psychological factor that most strongly affected ideal number of children was the husband's ideal number of children (as stated by the wives). It was found that the wives ideal number of children increased with an increase in the husband ideal.

The conclusion, this study showed that the ideal number of children increased when number of children now living increased. Other factors also affected the ideal, but not so strongly as the number of children now living. However, we can not conclude absolutely that ideal number of children is affected by all of the factors we tested because of the size of sample.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่งต่อสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนการศึกษาและทุนทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จการศึกษาปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและความช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างทั้งด้านการศึกษาและการเขียนวิทยานิพนธ์ซึ่งทุกอย่างจะสำเร็จลงมิได้เลยถ้าปราศจากท่าน รวมทั้งศาสตราจารย์ ดร. ราล์ฟ ทอมลินสัน ที่ปรึกษาของสถาบันประชากรศาสตร์ ซึ่งเป็นกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการวิเคราะห์เนื้อหา และขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อรองศาสตราจารย์ พันโท เลื่อม ลัทธินันท์ แห่งคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี อาจารย์ลินคอล์น โพลิชซา ซึ่งเป็นผู้แนะนำและช่วยเหลือในการใช้เครื่องจักรกลสถิติตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล ขอแสดงความขอบพระคุณต่อคณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์อันประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลินฟูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสรีน ปุณณะหิตานันท์ แห่งคณะรัฐศาสตร์ และคุณสุนทร สุวิปกิจ แห่งสำนักงานสภาพัฒน์แห่งชาติ ขอขอบพระคุณอาจารย์นิพนธ์ เทพวัลย์ แห่งคณะรัฐศาสตร์ ที่กรุณาช่วยเหลือในการเขียนและแนบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ งานต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะดำเนินไปด้วยดีมิได้หากปราศจากความช่วยเหลือแนะนำอย่างใกล้ชิดด้วยความเต็มใจมีเห็นแก่เห็นดีเห็นชอบของคุณเพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ คุณสุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ และความร่วมมือประสานงานของคุณสุวินชา ชมรัช แห่งสถาบันประชากรศาสตร์ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ทุกระดับแห่งศูนย์ประมวลผลด้วยเครื่องจักรกลแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ลงรหัส เจ้าหน้าที่เจาะบัตร คณะนักเรียนทุน และเจ้าหน้าที่ธุรการของสถาบันประชากรศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
รายการตารางประกอบ.....	ญ
รายการตารางภาพประกอบ.....	ฎ
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
๒. วิธีทำการวิจัย.....	๒๒
๓. ลักษณะทางประชากรของผู้ต้องการบุตรในอุดมคติ.....	๓๑
๔. ลักษณะทางสังคมของผู้ต้องการบุตรในอุดมคติ.....	๔๓
๕. ลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องการบุตรในอุดมคติ.....	๕๗
๖. ลักษณะทางจิตวิทยาของผู้ต้องการบุตรในอุดมคติ.....	๖๕
การศึกษาเปรียบเทียบจำนวนบุตร.....	
๗. บทสรุปและเสนอแนะ.....	๗๕
บรรณานุกรม.....	๘๓
ประวัติการศึกษา.....	๘๖

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. จำนวนร้อยละของสตรีที่มีสถานภาพสมรส จำแนกตามอายุ.....	๒๓
๒. จำนวนร้อยละของสตรี จำแนกตามระดับการศึกษา.....	๒๔
๓. จำนวนและร้อยละของสตรี จำแนกตามอายุและจำนวนบุตรในอุคมคตี่.....	๓๐
๔. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและอายุของสตรี.....	๓๓
๕. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและอายุสามี.....	๓๓
๖. จำนวนบุตร ในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและอายุแรกสมรสของสตรี.....	๓๔
๗. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและจำนวนครั้งของการตั้งครรภ์.....	๔๐
๘. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและประสบการณ์ในการสูญเสียบุตร.....	๔๒
๙. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและระดับการศึกษาของสตรี.....	๔๔
๑๐. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและการศึกษาของสามี.....	๔๕
๑๑. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและความบ่อยครั้งในการติดต่อกับเขตเมือง....	๔๕
๑๒. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและความบ่อยครั้งในการรับฟังวิทยุ.....	๕๐
๑๓. จำนวนบุตรในอุคมคตี่โดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและความใกล้ชิด ใกล้ของที่อยู่อาศัย.....	๕๒

ตารางที่

หน้า

๑๔. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและการทำงานของสตรี..... ๔๖

๑๕. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน
จำแนกตามอายุและฐานะเศรษฐกิจของครัวเรือน..... ๕๕

๑๖. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน
จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและขนาดลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย..... ๖๑

๑๗. จำนวนบุตร ในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรรมอายุ ๑๕-
๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและเนื้อที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรม. ๖๓

๑๘. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรรมอายุ ๑๕-
๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและเนื้อที่ที่ถือครอง..... ๖๕

๑๙. จำนวนบุตร ในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อภริยาอายุ ๑๕-๔๔ ปีของหัวหน้าครัวเรือนที่มี
ใช้เกษตรกรรมหนึ่งคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน... ๖๖

๒๐. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและอาชีพของสามี..... ๖๘

๒๑. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อภริยาหัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน
จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและจำนวนพี่น้องร่วมมารดาของสามี..... ๗๐

๒๒. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและจำนวนบุตรในอุคมคติของสามีจากความถี่ของภริยา.... ๗๒

๒๓. จำนวนบุตรในอุคมคติโดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตาม
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ..... ๗๓

ตารางที่

หน้า

- ๒๔. จำนวนร้อยละของคู่สมรสที่ภริยาอยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ จำแนกตามการเปรียบเทียบ
เทียบกับจำนวนบุตรในอุคมคติและการ เปรียบเทียบระดับการศึกษาของคู่สมรส... ๓๓
- ๒๕. จำนวนร้อยละของคู่สมรสที่ภริยาอยู่ในภาวะเจริญพันธุ์ จำแนกตามการ
เปรียบเทียบจำนวนบุตรในอุคมคติและฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน..... ๓๔

รายการตารางภาพประกอบ

แผนภูมิที่	หน้า
๑. จำนวนบุตรในอุดมคติโดยเฉลี่ยต่อสตรีอายุ ๑๕-๔๔ ปีหนึ่งคน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต.....	๓๔
๒. จำนวนบุตรในอุดมคติโดยเฉลี่ยต่อสตรีในแต่ละกลุ่มอายุหนึ่งคน.....	๓๕